

«Τα παντζούρια τρίζουν. Σαράντα χρόνια που είμαι εδώ, έτριζαν πάντα. Σκοτάδι, επιτέλους. Σκοτάδι όπως στο σινεμά-που το είδα να γεννιέται. Ενας ορίζοντας άδειος, στην αρχή τίποτα. Μία επίπεδη επιφάνεια εκτυφλωτική που, όσο την κοιτάζω επίμονα, η μνήμη μου την κατακλύζει με σκιές, με σιλουέτες που γίνονται πόλεις, δάση, άνθρωποι και ζώα. Προχωρούν, κατασκηνώνουν στο προσκήνιο, οι ηθοποιοί μου. Αναγνωρίζω μερικούς, δεν έχουν αλλάξει. Θεσπέσιοι και γελοίοι, λιωμένοι στην ίδια υφικάμινο, αδιαχώριστοι. Το νόημα της τραγωδίας είναι ένα σπάνιο κράμα από χρυσάφι και σκάρτο υλικό»

Το 2023 ο Γάλλος συγγραφέας Ζαν Μπατίστ Αντρέα πήρε το σημαντικό βραβείο Γκονκούρ, το «ιερό δισκοπότηρο» των γαλλικών λογοτεχνικών βραβείων, για το μυθιστόρημα του «Να την προσέχει», που εκδόθηκε πρόσφατα από τις εκδόσεις Πατάκη, σε μετάφραση της Μήνας Πατεράκη-Γαρέφη. «Εφτασε», λοιπόν, και σε μας η ξεχωριστή φωνή του Μίμο Βιταλιάνι, με το ψευδώνυμο Μικελάντζελο, που ζει σε ένα μικρό χωριό στη Λιγυρία της Ιταλίας και πάσχει από νανισμό.

Αφηγείται ως ετοιμοθάνατος πια, το 1986, στο κελί ενός μοναστηριού, την ατμόσφαιρα των παιδικών του χρόνων, την απώλεια του πατέρα του στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και το πώς με την παρότρυνση της μητέρας του πήγε στην Ιταλία για να γίνει γλύπτης. Ήταν ένας νάνος που λαχταρούσε να γίνει καλλιτέχνης πανεθνικής εμβέλειας ενώ ήταν μαθητευόμενος δίπλα σ' έναν μέθυσο και ατάλαντο γλύπτη, τον «θείο» Αλμπέρτο. Ο Μίμο σφυρηλατεί έναν έντονο δεσμό με τη συνομήλική του, Βιόλα Ορσίνι, κόρη μιας αριστοκρατικής και πλούσιας οικογένειας. Η Βιόλα έχει τον κόσμο στα πόδια της, ζει σε ένα γενοβέζικο παλάτι, έχει πάρα πολλές φιλοδοξίες και αρνείται να δεχτεί τη μοίρα που της επιφυλάσσει η κοινωνική της θέση. Οι δύο έφηβοι συναντιούνται συχνά στα σκοτεινά σοκάκια ενός νεκροταφείου και υποσχονται να προσέχουν πάντα ο ένας τον άλλον. Αν και ο νάνος Μίμο ξέρεi πως σύντομα όλα θα αλλάξουν:

«Για όσο κρατάει μια στιγμή, η Βιόλα κι εγώ έχουμε το ίδιο ανάστημα. Είμαστε σχε-

Zan Μπατίστ Αντρέα

CÉLINE NIESZAWER / ÉDITIONS DEL'ÉCONOCCLASTE

Για όσο κρατάει μια στιγμή

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΜΠΕΪΟΓΛΟΥ

δόν δεκαεσσάρων χρόνων, το ίδιο ανάστημα ακριβώς. Αυτό δεν θα διαρκέσει, το ξέρεi, το ξέρω, το ξέρουμε γιατί μου αρέσει να λέω εμείς. Σ' ένα δευτερόλεπτο, η Βιόλα θα συνεχίσει να ψηλώνει και θα τραβήξει προς τον ουρανό. Εγώ θα μείνω εδώ, στην επιφάνεια της γης. Κοιταζόμεστε λοιπόν πολύ ώρα στα μάτια, φυτεμένοι ο ένας μέσα στον άλλον. Σχεδόν έκπληκτοι από αυτόν τον χιασμό, ισότητα απρόσμενη, μέσα σε μια νύχτα νεκροταφείου και χρωμάτων που ροδίζουν από τη ζέστη της ημέρας. Πιάνω τον εαυτό μου να πιστεύει, για όσο κρατάει μια στιγμή, ότι τίποτα δε θα αλλάξει. Αλλά ήδη είναι επί το έργον οι δυνάμεις που την κάνουν να αναπτύσσεται, τα κύτταρα που στοιβάζονται, τα οστά που τανύζονται, και, μόριο το μόριο, η Βιόλα ξεμακρύνει από μένα».

Ο Μίμο τελικά θα καταφέρει να γίνει ένας σπουδαίος γλύπτης,

δουλεύοντας με τους φασίστες και το Βατικανό. Γνωρίζουμε από την αρχή του βιβλίου ότι θα περάσει τα τελευταία σαράντα χρόνια της ζωής του στο μοναστήρι, πεθαίνοντας σε ηλικία ενενήντα δύο ετών.

Το βιβλίο ανατρέχει στην πολιτική και κοινωνική ιστορία της Ιταλίας από τις αρχές του 1900 έως τη δεκαετία του 1980. «Εξηγεί» τη σταδιακή αύξηση του φασισμού μέσα από τις δυσκολίες που ταλαιπωρούν τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα, αλλά και τον τρόπο που ο μηχανισμός του προσέγγιζε καλλιτέχνες με επιρροή προσπαθώντας να τους στρατολογήσει:

«Το καθεστώς χρειάζεται ανθρώπους σαν εσάς. Ο λαός δεν έχει φαντασία. Πρέπει να του δώσουμε να δει. Να του επιτρέψουμε να ατενίσει, να αγγίξει τον Καινούργιο Άνθρωπο. Με τον μεγάλο Μαρκόνη, τον μεγαλοφυή εφευρέ-

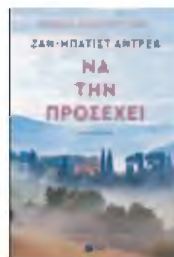
Στην πραγματικότητα ο ήρωας του Αντρέα είναι ένας «αντιήρωας» που διηγείται τη νεότερη ιταλική ιστορία από τη δική του σκοπιά και εξιστορεί μια αγάπη μεταξύ δύο ανθρώπων που είναι εντελώς αντίθετοι

τη του ασύρματου τηλεγράφου, έχουμε ένα σχέδιο για το οποίο δεν μπορώ να πω ακόμη τίποτα, και σκέφτομαι ότι θα μπορούσατε, κι εσείς επίσης, να συμβάλατε στην ακτινοβολία της χώρας. Θα σας ενδιέφερε να δουλέψετε για εμάς; Ο Ντούτσε ξέρει να είναι γενναίος με τους επιστήμονες και τους καλλιτέχνες του. Ίσως επειδή ήμουν μεθυσμένος ή επειδή αγαπούσα το χρήμα, ίσως επειδή ο Φρέντι ήταν οραματιστής, με τον τρόπο του, ίσως επειδή δεν έμοιαζε να συμπαθεί τον Καμπάνα, και επειδή ούτε κι εγώ τον συμπαθούσα, ή ίσως για κανένα από αυτούς τους λόγους, απάντησα: «Γιατί όχι;»

Κυρίως όμως μπαίνει σε έναν βαθύτερο προβληματισμό για το τι πραγματικά είναι τέχνη, ποια είναι η δύναμή της, ενώ ταυτόχρονα εστιάζει στο ζήτημα του έρωτα υπό το πρίσμα της διαφορετικότητας του κεντρικού ήρωα.

Στο μεγάλο και πολύπλοκο αυτό μυθιστόρημα θα συμβούν πολλές ανατροπές που εμποδίζουν τον Μίμο και τη Βιόλα να είναι μαζί αλλά και ξεχωριστά αυτό που θέλουν να είναι οι ίδιοι. Ο συγγραφέας ξετυλίγει μια ιστορία περιπέτειας σχεδόν τριάντα χρόνων, που επικεντρώνεται στους χωρισμούς και τις επανασυνδέσεις των δύο ήρωων. Στην πραγματικότητα ο ήρωας του Αντρέα είναι ένας «αντιήρωας» που διηγείται τη νεότερη ιταλική ιστορία από τη δική του σκοπιά και εξιστορεί μια αγάπη μεταξύ δύο ανθρώπων που είναι εντελώς αντίθετοι.

Μοιάζει πολύ με κινηματογραφική ταινία. Αλλάστε ο συγγραφέας του είναι γνωστός σκηνοθέτης και σεναριογράφος. Κατάφερε να φτιάξει ένα βιβλίο «σαρκικό» και ποιητικό, αρκετά ρομαντικό, που εκτός από καλή λογοτεχνία προσφέρει και μια εξαιρετική θέαση στις κακοδικμονίες της γειτονικής μας χώρας.

ZAN-MΠΑΤΙΣΤ ΑΝΤΡΕΑ

Να την προσέχει

Μετάφραση: Μήνα Πατεράκη-Γαρέφη
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ